

Skutky tělesného milosrdenství

Lásku k bližním prokazujeme zvláště milosrdnými skutky. Skutky milosrdenství jsou činy lásky, kterými pomáháme svým bližním v jejich tělesných nebo duchovních potřebách. Pán Ježíš cení naše milosrdné skutky tak, jako bychom je vykonali jemu samému: „Amen, pravím vám: Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali.“ (Mt 25,40) Bůh přislíbil milosrdným milosrdenství: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství.“ (Mt 5,7) Skutky milosrdenství máme konat horlivě. „Získávejte si přátele z nespravedlivého mamonu, abyste – až ho nebude - byli přijati do příbytků věčných.“ (Lk 16,9) Svatý apoštol Jakub napsal: „Soud bez milosrdenství pro toho, kdo neprokázal milosrdenství. Ale milosrdenství vítězí nad soudem. Co to pomůže, moji bratři, říká-li někdo, že má víru, ale nemá skutky? Když bratr nebo sestra nebudou mít do čeho se obléci a budou mít nedostatek denní obživy, a někdo z vás jim řekne: ‚Tak s Pánem Bohem! Zahřejte se a najezte se‘ - ale nedáte jim, co potřebují pro své tělo, co je jim to platné?“ (Jak 2,13-16) O tělo bližního pečuje, kdo bližnímu přispívá v jeho tělesných potřebách dle své možnosti a jeho potřeby. V tělesných potřebách přispíváme bližním, když konáme skutky tělesného milosrdenství. V Písmu svatém se nám doporučují zvláště tyto **skutky tělesného milosrdenství**: „Pojďte, požehnaní mého Otce, přijměte jako úděl království, které je pro vás připravené od založení světa. Neboť jsem měl hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít, byl jsem na cestě, a ujali jste se mě, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně.“ (Mt 25,34-36) Tedy máme:

Nasycovat hladové - dávat najíst tomu, kdo má hlad. „Cožpak nemáš lámat svůj chléb hladovému?“ (Iz 58,7) Pán Ježíš rozmnožil dvakrát chleby. (Mt 14,15-21;15,32-38) Člověka umírajícího hladem nakrm! Jestliže jsi ho nenakrmil, pak jsi ho usmrtil. „Raději dejte to, co je v mísách, jako almužnu, a pak vám bude všechno čisté.“ (Lk 11,41)

Napájet žíznivé - Pán Ježíš řekl: „Kdo podá třeba jen číši studené vody jednomu z těchto nepatrných, protože je to můj učedník, amen, pravím vám, nepřijde o svou odměnu.“ (Mt 10,42) Rebeka napojila Eliezera, Abrahámovu služebníka, a jeho velbloudy. (Gn 24,17-20)

Přijímat do domu pocestné - pohostit toho, kdo nemá střechu nad hlavou. „Cožpak nemáš přijímat do domu utištěné, ty, kdo jsou bez přístřeší?“ (Iz 58,7) Abrahám pohostil Hospodina a dva anděly. (Gn 18,1-16)

Odívat toho, kdo nemá co na sebe - „Cožpak nemáš, vidíš-li nahého, obléknout ho?“ (Iz 58,7) V Joppe žila jedna učednice, jménem Tabita, která konala velmi mnoho dobrých skutků a bohatě rozdávala almužny, šila chudým vdovám sukně a pláště. (Sk 9,36-41) Dávat almužnu chudým je mezi milosrdnými skutky jedno z hlavních svědectví bratrské lásky. Je to také úkon

spravedlnosti, který se líbí Bohu: „Kdo má dvoje šaty, ať se rozdělí s tím, kdo nemá žádné. A kdo má něco k jídlu, ať jedná stejně.“ (Lk 3,11)

Navštěvovat nemocné - „Neváhej navštěvovat nemocné, neboť za takové skutky budeš milován.“ (Sir 7,35) Tobiáš v asyrském zajetí chodíval po těch, kdo byli z jeho národa, těšil je a uděloval každému, pokud mohl, ze svého. (Tob 1,16) Církev odjakživa doporučovala věřícím ošetřovat nemocné a zakládala kongregace a řády k obsluze nemocných, například řád Milosrdných bratří, který založil svatý Jan z Boha, kongregaci Milosrdných sester svatý Vincenc z Pauly ve Francii...

Osvobozovat zajaté – Tento milosrdný skutek koná, kdo dovoleným způsobem pomáhá na svobodu člověku, který nevině přišel o svobodu. Abrahám vysvobodil Lota ze zajetí (Gn 14,14-16) a Daniel Zuzanu vedenou na smrt (Dan 13,45-46). Účel vykupovat křesťanské otroky z rukou Saracénů vytkli si trinitáři, řád založený od svatého Jana z Mathy, pařížského doktora bohosloví, a od poustevníka svatého Felixe z Valois roku 1198, potom ve Španělsku nolaskové, řád založený od svatého Petra Nolaska roku 1218. Nolaskové nazývali se také řád Panny Marie na vykupování zajatců.

Pohřbívat mrtvé - Archanděl Rafael řekl Tobiášovi: „Kdykoli ses modlil..., a když jsi pohřbíval mrtvé..., když jsi neváhal vstát a opustit svou hostinu a šel jsi pochovat mrtvého, byl jsem poslán k tobě.“ (Tob 12,12-13) Josef z Arimatie pochoval mrtvé tělo Pána Ježíše. (Mt 27,57-60)

Skutky tělesného milosrdenství nejsme povinni konat vždycky, nýbrž jenom tehdy, potřebuje-li toho náš bližní a my máme k tomu potřebné prostředky. **Potřeba bližního** může **svrchovaná**, je-li v nebezpečí jeho život; **naléhavá**, hrozí-li mu nemoc nebo ztráta výdělku; a **obyčejná**, trpí-li nouzi, takže je nucen žebrot. Naše movitost může být jen taková, že máme pouze věci potřebné k životu, nebo že máme mimoto i věci potřebné ke slušné výživě dle stavu, nebo že máme ještě i věci nadbytečné. Z věcí potřebných k životu nejsme povinni udílet almužnu bližnímu, ale z věcí přebytečných jsme povinni bližnímu přispět, je-li v potřebě svrchované, a z věcí přebytečných stavu, je-li bližní v potřebě naléhavé a obyčejné. Nadbytečné statky boháčů jsou statky potřebné chud'asům. Kdo drží statky přebytečné, drží statky cizí. Avšak nemáme si přát, aby byli ubozí proto, abychom mohli konat milosrdné skutky. Dáváš sice hladovému chléb, lépe by však bylo, kdyby nikdo nehladověl, a ty nikomu nic nedával. Odíváš chudého, kéž by všichni byli oděni a nebylo tohoto nedostatku. Toto všechno jsou povinnosti, když je jich třeba. Přičiň se však, aby ubohých nebylo. Přestanou sice milosrdné skutky, ale nikdy nepřestane láska. Máme usilovat o takové uspořádání lidské společnosti, které odstraňuje příčiny lidské bídy a dává možnost lidsky důstojného života všem lidem. Tobiáš napomínal svého syna: „Prokazuj milosrdenství podle toho, jak hodně máš; máš-li málo, neboj se prokazovat milosrdenství i z mála. Milosrdenství totiž vysvobozuje ze smrti a nenechá tě, abys vešel do temnoty.“ (Tob 4,8.10) Vykonej denně aspoň jeden skutek tělesného nebo duchovního milosrdenství, čiň tak v posvěcující

milosti a nashromáždíš si největší poklady: skutky záslužné pro nebe a vyšší stupeň věčné radosti. Bude tě to blažit také již na zemi, neboť „Blaženější je dávat než dostávat.“ (Sk 20,35)

Skutky duchovního milosrdenství

Péče o spásu vlastní duše je nejdůležitější křesťanovou povinností, takže spásu vlastní duše nesmí nikdy přinést v oběť lásce k bližním. Po péči o spásu vlastní duše dostavuje se hned péče o spásu duše bližního. Spásu duše bližního máme výše cenit nežli své časné statky, a žádá-li toho úřad (například u misionářů) a svrchovaná potřeba bližního, máme být ochotni po Kristově příkladu a po příkladu svatých apoštolů obětovat i tělesný život, abychom zachránili duši bližního. Tato povinnost vychází z Kristových slov: „To je mé přikázání: Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás.“ (Jan 15,12) A ze slov svatého apoštola Jana: „Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry.“ (1 Jan 3,16) Neměl by tedy křesťan váhat obětovat svůj časný život za věčný život bližního, vždyť svým příkladem nás předcházela sám Pán Ježíš, který za nás zemřel na kříži. Naše péče o spásu duše bližního je vyjádřena v Písmu svatém v místech, kde se zvláště doporučují tyto **skutky duchovního milosrdenství**:

Napomínat hřešící = zaslepené hříchem moudře a trpělivě přivádět k poznání, že chybovali - Bratrské napomenutí záleží v tom, že se snažíme bližního odvrátit od hříchu nebo od blízkého nebezpečí hříchu. Tuto povinnost nám Kristus Pán ukládá slovy: „Když tvůj bratr zhřeší proti tobě, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Dá-li si od tebe říci, svého bratra jsi získal. Nedá-li si však říci, přiber si ještě jednoho nebo dva, aby každá výpověď byla potvrzena ústy dvou nebo tří svědků. Když je však neposlechne, pověz to Církvi.“ (Mt 18,15-17) Tato povinnost váže všechny lidi, kteří tak mohou snadno učinit, zvláště představené. Představení jsou povinni kárat podřízené nejenom z křesťanské lásky, nýbrž i z odpovědnosti svého úřadu. Když napomínáme bližního, zachovávejme řád ustanovený Božským Spasitelem. Chybujícího nejprve napomínejme soukromě mezi čtyřma očima. Nebude-li naše napomenutí mít úspěch, pokárejme ho před svědky. Neposlechne-li ani potom, řekněme to představenému. Podle Mojžíšova zákona (Dt 19,15) bylo třeba dvou nebo tří svědků, aby bylo dáno žalobci za pravdu. Je třeba přibrat dva nebo tři svědky, aby mohla být podána žaloba na viníka. Žalobu je třeba podat k představitelům církevním, nikoli ke světským, protože křesťanovi při bratrském napomenutí má být hlavní pohnutkou získání viníka a ne se mu mstít. Napomenutí bližního se má dít z lásky a ne škodolibě a urážlivě. Svatý apoštol Pavel nás napomíná: „Bratři, kdyby někdo byl stržen náhle k nějakému poklesku, uveďte ho na správnou cestu v duchu mírnosti; jste přece lidé duchovní! Jen si dávej pozor každý sám na sebe, aby ses nedostal do pokoušení i ty!“ (Gal 6,1) Bratrské napomínání je skutek velice záslužný, neboť svatý Jakub

(5,19-20) říká: „Moji bratři, když se někdo mezi vámi odchýlí od pravdy a jiný jej obrátí, ať ví, že kdo odvrátí hříšníka od jeho bludné cesty, zachrání duši před smrtí a přikryje množství hříchů.“

Učit nevědomé - Učit neznalé bylo uloženo už apoštolům slovy: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal.“ (Mt 28,19-20) Písmo svaté za tento milosrdný skutek slibuje velkou odměnu: „Prozíraví budou zářit jako záře oblohy, a ti, kteří mnohým dopomáhají k spravedlnosti, jako hvězdy na věky a navždy.“ (Dan 12,3) Příklad je mocnější než slovo, proto jsme povinni poučovat bližního také dobrým příkladem. Kristus nám tuto povinnost ukládá slovy: „Tak ať vaše světlo svítí lidem, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích.“ (Mt 5,16) Zvláště osoby výše postavené jsou povinny dávat dobrý příklad, protože ostatní na ně hledí a řídí se podle nich. Písmo svaté říká: „Jaký soudce lidu, takoví jeho úředníci, jaký správce města, takoví všichni jeho obyvatelé.“ (Sir 10,2) Opakem poučení a dobrého příkladu je pohoršení, o němž se pojednává při pátém Božím přikázání.

Dobře radit pochybujícím - Tuto povinnost nám ukládá Písmo svaté slovy: „Rozumíš-li něčemu, odpověz bližnímu, ne-li, polož si ruku na ústa. Slávu i hanbu přináší mluvení a jazyk může přivést člověka i k pádu.“ (Sir 5,12-13) Například svatý apoštol Pavel radí ve svém prvním listě Korint'ánům (7,25-40), aby si raději zvolili panický stav.

Těšit zarmoucené a posilovat je v jejich zármutku je velice záslužným skutkem. Tento milosrdný skutek konal Ježíš Kristus se zvláštní zálibou, například vzkřísil naimského mládence, aby potěšil jeho zarmoucenou matku. (Lk 7,11-15) Písmo svaté o zármutku říká: „Jako vykotlaný zub a kulhavá noha, je spoléhat se na věrolomného v den soužení.“ (Př 25,20)

Trpělivě snášet křivdy = mít trpělivost se zlými lidmi - Josef Egyptský snášel trpělivě křivdy od svých bratří (Gn 37) a v Egyptě i od Putifara (Gn 39,20). David trpělivě snášel křivdy od krále Saula (1 Sam 18-24). Svatý apoštol Pavel trpěl mnoho křivd pro Ježíšovo jméno, proto mohl říci: „Ve všem se prokazujeme jako Boží služebníci všestrannou vytrvalostí, v souženích, v nesháněch, v úzkostech, v ranách, v žalářích...“ (2 Kor 6,4-5) Avšak nejvznešenějším vzorem trpělivosti je nám sám Božský Spasitel, proto svatý Petr říká: „Vždyť i Kristus trpěl za vás a zanechal vám tak příklad, abyste šli v jeho šlépějích. On nezhřešil a nikdo od něho neslyšel nic neupřímného. Když mu spílali, on jim to spíláním neoplácel, když trpěl, nevyhrožoval, ale ponechal vše tomu, který soudí spravedlivě.“ (1 Petr 2,21-23)

Ochotně odpouštět ubližujícím - Pán Ježíš na kříži ochotně odpouští těm, kteří mu ubližují a modlí se za ně: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ (Lk 23,34) Po jeho příkladu ochotně odpustil i jáhen svatý Štěpán: poklekl na kolena a zvolal velikým hlasem: „Pane, nepřičítej jim tento hřích.“ (Sk 7,60)

Modlit se za živé i mrtvé - Abrahám se přimlouval za město Sodomu a Bůh vyslyšel jeho prosbu. (Gn 18,32) Eliáš se modlil za déšť a sotva se

pomodlil, přišel veliký déšť, ač už nepršelo tři a půl roku. (1 Král 18,42-45) Pán Ježíš se modlil ve velebnějšské modlitbě za apoštoly i za věřící. (Jan 17,1-26) Také apoštolé se modlili za lid a lid za apoštoly. Svatý apoštol Pavel píše: „Kdykoli na vás vzpomenu, děkuji svému Bohu a vždy ve všech svých modlitbách s radostí prosím za vás za všechny.“ (Flp 1,3-4) Když byl svatý Petr v žaláři, „církevní obec se však naléhavě za něho modlila k Bohu.“ (Sk 12,5) Písmo svaté říká o modlitbě za mrtvé: „Svatá a zbožná je to myšlenka! Proto dal vykonat smírnou oběť za mrtvé, aby byli zbaveni hříchu.“ (2 Mak 12,46)

Křesťané na skutky duchovního milosrdenství často zapomínali. Svatý Bernard říká: „Padne oslice a kdekdo ji zdvihá. Hyne duše a nikdo si toho ani nevšimne.“ Nejednejme tak. Konejme skutky duchovního milosrdenství již nyní, ale zvláště, když budeme správci, učiteli či zaměstnavateli.

Dobré skutky

máme konat s úmyslem, že jimi chceme plnit Boží vůli. Pán Ježíš řekl: „Každý strom, který nenese dobré ovoce, bude poražen a hozen do ohně.“ (Mt 7,19) Nestačí varovat se jen hříchů, jsme povinni také konat dobré skutky. Tu povinnost nám ukládá Bůh, Církev a také náš stav a povolání. „Neboť jako tělo bez duše je mrtvé, tak i víra bez skutků je mrtvá.“ (Jak 2,26) Povinnými dobrými skutky je zachovávat příkázání Boží a církevní, svědomitě plnit povinnosti svého stavu a povolání, a trpělivě nést svůj kříž. Nepovinnými dobrými skutky jsou dobrovolná modlitba, dobrovolný půst tělesný nebo duchovní a pomáhat bližnímu více i nad svou povinnost. „Je lépe prokazovat milosrdenství, než shromažďovat zlato.“ (Tob 12,8) Dobré skutky jsou nutné ke spáse. Má-li být náš skutek dobrý, nesmí nám chybět dobrý úmysl. Není dobrým skutkem, jestliže se kdo například modlí, aby na sebe upozornil; dává-li někomu něco, aby ho za to lidé chválili; nebo kdyby se někdo postil z lakoty. Někdy je si člověk vědom toho úmyslu, někdy na něj v té chvíli snad ani nemyslí. Tak má dobrý úmysl, byť nevědomky, kdo například ze soucitu pomáhá jinému nebo snáší trpělivě soužení nebo svědomitě pracuje. Výslovně vzbuzujeme dobrý úmysl zbožnou myšlenkou nebo slovy: „Pane Ježíši, s tebou a pro tebe!“ „Všechno pro tebe, Nejsvětější Srdce Ježíšovo.“ „Z lásky k tobě, Pane Ježíši.“ „Ke cti a chvále Boží.“ „Za pokání.“ A tak podobně.

Dobrá úmysl má být nesen láskou k Pánu Bohu, to znamená, když něco konáme, máme to konat z lásky k Pánu Bohu. Známkami toho, že nám něco kazí dobrý úmysl, je že vyhledáváme příjemné, co se nám dělá dobře, za co jsme chváleni, ostatnímu se však vyhýbáme; když i přes velkou snahu máme neúspěch a jsme skleslí - pak platí: dělali jsme to pro Pána Boha, ale Bůh tomu nechtěl dát úspěch: beru to tak, jak to je, bez skleslosti; snažíme se dát ve známost své dobré skutky; chceme vědět, co si o tom myslí druzí, a čekáme pochvalu; nemáme radost z úspěchu druhého; nepřiměřeně si dopřáváme více jídla a spánku; pracujeme nerozvážně, s neklidem a ve spěchu. V dobrém

úmyslu nám překážejí sebeláska, přílišná ctižádostivost, ohledy na druhé (Co by tomu řekli lidé?), sobectví a pýcha. Dobrý úmysl máme vzbudit, když začínáme něco nového, před důležitým nebo těžkým dílem, před tím, co se nám zdá bezcenné, a před tím, co se nám líbí. Kdo vzbuzuje dobrý úmysl, snadněji překoná těžkosti. Dobrý úmysl vzbuzuj výslovně! Je velmi užitečné vzbuzovat dobrý úmysl každé ráno: „Cokoli dnes budu myslet a mluvit, cokoli činit a trpět, obětuji, Bože, ke tvé cti a chvále. Také chci dnes získat všechny mně možné odpustky. Tobě chci já sloužit bez ustání, ty mně k tomu dej své požehnání.“

Čím je dobrý úmysl dokonalejší, tím je dobrý skutek před Bohem cennější. I takové skutky, jako například jíst, procházet se, číst, spát aj. vzbuzeným dobrým úmyslem nabývají ceny před Bohem, proto svatý apoštol Pavel připomíná: „Ať jíte, ať pijete nebo cokoli jiného děláte, všechno dělejte k Boží oslavě!“ (1 Kor 10,31) Dobrý skutek je záslužný pro nebe, když jej konáme v posvěcující milosti. Kdo je v posvěcující milosti, podobá se živé ratolesti, která je spojena s kmenem, tj. s Pánem Ježíšem. On řekl: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic.“ (Jan 15,5) Jako jen ty ratolesti nesou ovoce, které jsou spojené s kmenem, tak jen ti lidé konají dobré skutky záslužné pro nebe, kteří jsou spojeni s Kristem Boží milostí posvěcující. Pán Ježíš o dobrých skutcích záslužných pro nebe řekl: „Neshromažďujte si poklady na zemi, kde je kazí mol a rez a kam se zloději prokopávají a kradou. Shromažďujte si však poklady v nebi.“ (Mt 6,19-20) Dobré skutky záslužné pro nebe mají trojí užitek: Na prvním místě je naše zásluha pro nebe, tj. větší radost a odměna v nebi. Tento užitek zůstává nám a nemůžeme jej nikomu dát. Druhým užitekem je, že jimi můžeme dávat náhradu za časné tresty, za hříchy své i jiných. Třetí užitek spočívá v tom, že jimi můžeme vyprošovat sobě i jiným všechno, co potřebujeme zvláště pro spásu duše.

Jestliže někdo vykoná dobrý skutek ve stavu těžkého hříchu, pak za takový skutek nemůže mít odměnu v nebi, poněvadž je pro nebe jakoby mrtvý. Podobá se suché ratolesti, oddělené od kmene, tj. od Pána Ježíše. Avšak Bůh spravedlivý nenechá ani takový dobrý skutek bez odměny. Buď dá takovému člověku milost polepšení, nebo jej odmění aspoň zde na světě, například zdravím, na majetku apod. **Zachovej si vždy milost posvěcující** a často vzbuzuj dobrý úmysl. Tak zůstaneš ve spojení s Pánem Ježíšem, jako zůstává živá ratolest s kmenem a všechno, co děláš a trpíš, bude záslužné pro nebe, a také jiným můžeš velmi účinně pomáhat na cestě spásy. Člověk se mnohdy snaží o dobro s velkým úsilím a přesto nemá pocit, že by to bylo dobré. Za každou cenu chce prosadit něco dobrého, ale vše pokazil, narušil dobré vztahy apod. Důležité je: Být v milosti posvěcující, tj. bez těžkého hříchu. Bez milosti posvěcující nemůže člověk udělat dobrý skutek, který by byl záslužný pro věčnost. Dělat jenom dovolené skutky. Hřích není dovolen, ale ne vše, co je dovolené je dobré. Je třeba se modlit, aby Duch Svatý nám dal světlo poznat, co je dobré. Když nevíme, zda je to či ono dobré, je dobře se s někým poradit nebo to odložit.

Modlitba je dobrá, ale když někdo zapomene na podstatné povinnosti, nebo se modlí v nepravou chvíli, není to dobré. Všechno dělat s dobrým úmyslem z lásky k Pánu Bohu a bližním. Dobrý úmysl je třeba často kontrolovat a obnovovat. Při dobrém skutku se zachovat správně a skromně s láskou. Správně se zachovat po skutku: nepropadnout pýše a samolibosti. Když se nám něco nepodaří, odevzdat to do Boží vůle.

Podmínky pro konání dobra: Dělat vše ve správnou dobu – když něco promeškáme a pak to doháníme, potom není něco v pořádku (maturita na podzim, reparát). Vše vykonávat přesně a dokonale - nikdo se nebude ptát kolik času jsme měli, ale bude hodnotit výsledek. Lépe udělat méně, ale kvalitně, pilně, ochotně a pozorně - věnovat tomu maximální úsilí. Též klidně a skromně - neklid není správný ani nepřináší radost. A s odevzdaností do Boží vůle. Jak se do toho pustit? Mít touhu - chci to dělat správně. Je-li tento postoj, pak je větší pravděpodobnost, že to dopadne dobře. Začít rázně a s modlitbou na rtech. Rozdělit velké věci na malé a tomu věnovat plnou pozornost (malé skutky s velkou láskou). S vědomím Boží přítomnosti: uvědomit si, že chceme jednat tak, jak by na našem místě jednal Pán Ježíš. Když se nám dobro podaří, pak je třeba se chránit před pýchou a samolibostí - nedávat ve známost, co se nám podařilo, když nás na zemi chválí už máme svou odměnu. Poděkovat Pánu Bohu, je to jeho dar. Když se nám snaha o dobro nezdařila naší vinou, pak máme být více pokorní, přiznat si, že jsme to nezvládli. Prosit Pána Boha za odpuštění nebo ty, kterým jsme ublížili. Poučit se z chyb - často říkáme já jsem slabý, já to nezměním... Není to pravda! Je to tím, že na to málo myslím, věnuji tomu malou pozornost, málo spolupracuji s Boží milostí. Když se nám snaha o dobro nezdařila bez naší viny: S pokorou se odevzdat Pánu Bohu - Bůh to dopustil, nechtěl, aby se podařil můj záměr. Nenechat se nachytat na smutek a sebelítost - to je pokušení. Pána Boha chválit za všech okolností.

Skutek, který konáme, je dobrý, když se shoduje s přikázáním (tj. když konáme, co je přikázáno, a nekonáme, co je zakázáno); když jej konáme s vědomím, že je dobrý; a když jej konáme ochotně. Kdo vyplnil přikázání, ale s odporem proti němu, hřešil. Má-li být čin dobrý, musí být vykonán k dobrému účelu a z dobrých pohnutek. Dobré pohnutky jsou například láska, úcta a vděčnost k Bohu, bázeň před Bohem, naděje na věčnou spásu, rozumná láska k sobě a bližním, soucit s trpícím, touha po pravém dobru, bázeň před skutečným zlem aj. Dobré skutky jsou tedy skutky, které se srovnávají s Boží vůlí a konají se s pomocí Boží milosti a Bohu milým úmyslem. Z učení o dobrých skutcích plyne, že se máme přičinit, abychom vždy byli ve stavu posvěcující milosti; abychom konali mnoho dobrých skutků a posvěcovali své denní práce a utrpení dobrým úmyslem.